

Jupiter — az 1997/98-as láthatóság első fele

Észlelő	Észlelés			Műszer
	Rajz	CM-mérés	Fotó	
ifj. Balogh Zoltán (Hajdúböszörmény)	4	–	–	8 L
Dobra Szabolcs (Székesfehérvár)	6	1	–	30 T
Gyenizse Péter (Pécs)	1	–	1	10,2 L
Hamvai Antal (Nagyhalász)	5 I, C	6	–	20 T
Hartman Imre (Hajdúböszörmény)	3	–	–	6,3 L
Mizsér Csaba (Budapest)	1 I, C	–	–	7 L
Patak Ákos (Pécs)	6	1	–	30,5 T
Peitl Tibor (Pécs)	1	–	–	10,1 L
Vincze Iván (Pécs)	5 I	15	–	30,5 T

A láthatóság, mely az évezred utolsó igazi nyári oppozíciójával társult, január 19-én kezdődött. Január volt az a hónap, amikor a bolygó elhagyta a Nyilas csillagképet és átkerült a Bakba. Márciustól már egyre jobban megfigyelhető volt; az első megfigyelés Dobra Szabolcs május 10-i rajza. Egy rövid ízelítő jelent meg a Meteor 1997/10. számában, ott a Vörös Foltnak és környékének néhány érdekes vonását taglaltuk. Megemlítettük, hogy a SEB egy bizonyos szakaszon, a GRS-től kezdve világosabb, mint a NEB-hez hasonló intenzitású része. A jelenséget Patak Ákos és Vincze Iván mellett ifj. Balogh Zoltán és Hartman Imre több alkalommal is megfigyelte augusztus során. A Déli Egyenlítői Sáv úgy tűnik, nem tud megnyugodni, intenzitása hol sötétebb, hol világosabb. Komponensekre bomlása mintegy 13 rajzon figyelhető meg. Nagyobb műszerekkel általában nem homogén a sáv, vagy komponenseinek felszíne. Kisebb-nagyobb rögök, rögsorozatok sötétlenek rajta, illetve bevágások, nagyobb öblök fodrozzák a szegélyét. A GRSB-nél jelentkező magas kivetülést (l. Meteor 97/10) Gyenizse, Hamvai, Patak és Vincze figyelte meg. Az első rajz, mely megörökítette a kivetülést, az októberi számban közölt augusztus 11-i Patak-féle. Két hét elteltével az ék alakú fog még mindig jól látszott (Vincze).

A Vörös Folttal az előzetesben már részletesen foglalkoztunk. Most csupán annyit jegyezni meg az örvénylő anticiklonnal kapcsolatban, hogy Patak egyik észlelése alkalmával a foltot gyűrűszerűnek találta: egy világosabb belső mag vált ki belőle, melyet sötét gyűrűként szegélyezett a folt megszokott intenzitású része.

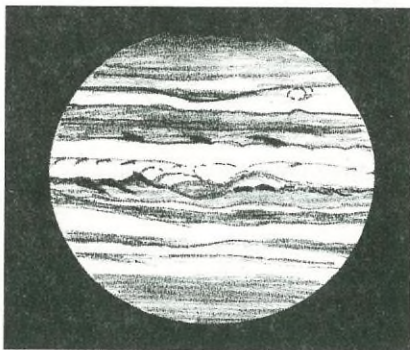
Az Északi Egyenlítői Sáv — a SEB-bel ellentétben — állandó intenzitású, és így amikor a SEB kifakul, a bolygó legsötétebb felhőcsíkjává válik. Az állandó intenzitás viszont igen aktív természettel párosul, amit a bolygó rendszeres észlelői, illetve a feldolgozások olvasói már megszokhattak. A sáv felülete gyakran eltérő intenzitású részekből épül fel, olykor hatalmas sávvelsötétedések tarkítják. Kisebb-nagyobb rögök többször megjelennek, bizonyára ez sem jelent nagy újdonságot a tapasztaltabbak

számára. Akárcsak az Egyenlítői Zónába benyúló alacsony és magas kivetülések, valamint vékony füzérek. Egy hatalmas, magas kivetülés–fűzér páros látható a CM-en Vincze rajzán, melyet az előzetesben közöltünk. Egy fátyolra hajlik, és összekapcsolódik az EB-vel. Ez a fűzér-kivetülés páros felfedezhető a mellette található, Patak által készített rajzon is, továbbá nagy biztonsággal azonosítható Hamvai augusztus 21-i rajzán is, tehát az augusztus 11. és 25. közötti két hétben fennmaradt a komplexum. Még hosszabb életű volt (?) az a hatalmas ovál vagy fátyol (pontosan nem tudni), melyet egy körfűzér övezett. Az első jel, mely megjelenésére utal, július utolsó napjáról származik. Patak Ákos néhány, a NEB-re visszahajló körfűzért és ezekhez kapcsolódó ovált ábrázol, ezek alakulhattak át később egyetlen hatalmas, összetett objektummá, mely még egy kis 5 cm-es lencsés távcsővel is azonosítható volt (Vincze). A folt a tárgyalt időszak utolsó napján, azaz augusztus 31-én is látszott még, azaz legalább egy hónapig fennmaradt. A jelenségről Vincze készített CM-méréseket, így lehetősége nyílt — a korábbiakat felhasználva — a folt későbbi észlelési alkalmainak megválasztására.

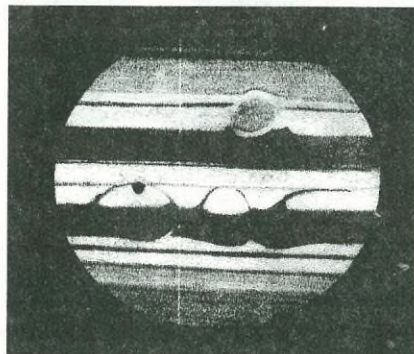
Dátum	p	közép	f
08.25.	–	–	290
08.31.	267	276	–

A NEBs/EZn ovál-körfűzér komplexumról készült CM-mérések (Vincze)

A mérések alapján 20° körüli foltmagyság valószínűsíthető. Hamvai augusztus 21-i észlelésekor az Io árnyéka éppen a komplexumon volt. Itt hívjuk fel észlelőink figyelmét újlag a CM-mérések készítésére. Ezek segítségével követhetjük nyomon az általunk észlelt foltok viselkedését; CM-átmenetüket lemérve, elhelyezkedésüket meghatározva készülhetünk a következő alkalomra, amikor ismét a korong felénk eső részén tartózkodik a kiszemelt légköri képződmény.

1997.07.31. 00:30 UT
CM I 303, CM II 188
305/1525 T, 154x (Patak Ákos)

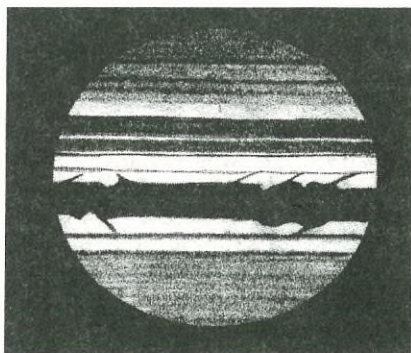

1997.08.21. 19:00 UT
CM I 338, CM II 58
200/1750 T, 300x (Hamvai Antal)

Az EB több rajzon is a korong teljes hosszában fel lett tüntetve; persze nem könnyen észlelhető, de 8 cm-es műszerrel már látszott (ifj. Balogh). Jellemző volt az is, hogy csak vékony csíkdarab vagy darabkák formájában látszott. A NEB-nek több kinyúló fűzérét is megfigyelték észlelőink az NTRZ-ben (Hamvai, Patak, Vincze).

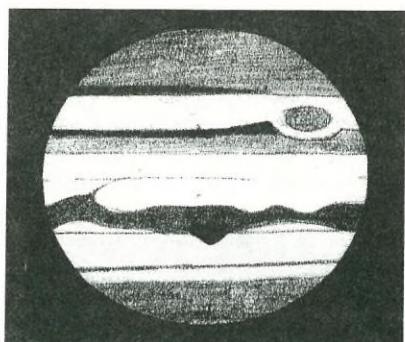
Hamvai és Vincze 11 nap eltéréssel (08.20.–08.31.) figyelt meg egy öblöt a NEBn-ben, egy-egy röggel az „f” és „p” oldalán, melyekből az NTB-hez kapcsolódó füzérek indultak ki (l. a rajzokat).

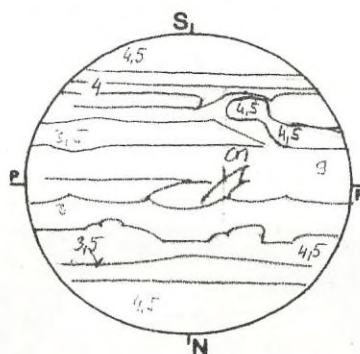
1997.08.20. 19:00 UT
CM I 180, CM II 268
200/1750 T, 300x (Hamvai Antal)

1997.08.31. 23:04 UT
CM I 267, CM II 269
305/1525 T, 143x (Vincze Iván)

1997.08.13. 21:50 UT
CM I 258, CM II 28
102/820 L, 102x (Gyenizse Péter)

Intenzitásbecslés. 1997.08.25.
305/1525 T, 153x (Vincze Iván)

A magasabb szélességű területek is számos alkalommal elkápráztatták a megfigyeltet. Az É-i és D-i mérsékelt övi illetve poláris tartomány többször igen rétegzett megjelenésű volt; folttevékenység is észlelhető volt egy-két esetben. Az STB és az NTB nagyobb részén szokás szerint észlelhetők sávok. Az NTB általában vékony, de sötét csík. Pataknak egy alkalommal sikerült komponenseire bontania (08.11.), ami nem túl gyakran fordul elő, még több egymás utáni láthatóság viszonylatában sem. Az STB ugyancsak megmutatta az STBn-t, az STBZ-t és az STBs-t, ami szintén ritka jelenségnek számít, de ezúttal több megfigyelő is feljegyezte (ifj. Balogh, Hamvai, Patak, Vincze). Az STB és a GRS kapcsolatát az előzetesen részletesen leírtuk. Az SSTB-t Hamvai az SPR-nél fél intenzitás egységgel sötétebb, határozott kis csökként ábrázolta augusztus 21-én. A két sáv (STB–SSTB) közötti STeZ több rajzon is jól elkülönül a poláris tartománytól.

Folytatás a 38. oldalon!